

Täysistunto

Torstai 7.11.2019 klo 16.00—19.28

2.1. Suullinen kysymys sanan- ja mielipiteenvapaudesta (Jani Mäkelä ps)

Suullinen kysymys SKT 52/2019 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäkelä.

Keskustelu

16.01 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Sananvapauden tila Suomessa huolestuttaa. Mielipide, joka ei konkreettisesti tee kenellekään mitään pahaa, voi tuoda kohtuuttoman tuomion oikeussalissa. Täysin kestäväntöntä on se, että ihmiset eivät enää tiedä, milloin he kenties rikkovat lakia. [Eduskunnasta: Juuri näin!] Korjaamisen sijaan hallitus on viemässä tätä asiaa vielä hullumpaan suuntaan. Oikeusministeri Henriksson lausui vähän aikaa sitten, että virkamiehiin kohdistuvan maalittamisen tulisi olla virallisen syytteen alainen rikos.

Me perussuomalaiset emme hyväksy uhkailua tai kunnianloukkausta. Ne kuitenkin kiellään rikoslaissa jo tällä hetkellä. Mitä hallitus tosiasiaa aikoo muuttaa? Aiotteko te nyt kieltää valtaapitävien arvostelun?

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset puolustavat sananvapautta. Kysynkin oikeusministeriltä: Aiotteko te todella vielä kaventaa suomalaisten sanan- ja mielipiteenvapautta? Mitä ministeriönne oikein on puuhaamassa?

16.02 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin tärkeä aihe. Meillä on sananvapaus tässä hyvässä maassa, ja meillä on lainsäädäntö, joka myös kertoo siitä, mikä on sallittua ja mikä ei ole sallittua.

Nyt on valitettavasti ollut niin, että viime vuosina on ollut enemmänkin vihapuhetta esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Se ei ole ainoastaan suomalainen ilmiö, vaan sitä esiintyy kaikkialla Euroopassa. Sen takia myös Euroopan oikeusministereitten kokouksissa keskustellaan siitä, mitä tälle asialle voisi tehdä.

Arkkipiispa Mäkinen johti Suomessa viharikostyöryhmää — tässä viime vuonna ja keväällä tuli mietintö — ja tässä arkkipiispa Mäkisen johtamassa viharikostyöryhmässä tuli siihen lopputulokseen, että tämä maalittaminen pitäisi jollakin tavalla suitsia.

Itse ajattelen niin, että [Puhemies koputtaa] jos ryhdytään toimenpiteisiin, jotka loukkaavat mahdollisesti myös meidän virkamiehistön mahdollisuuksia tehdä sitä työtä, [Puhemies koputtaa] mitä heidän pitäisi tehdä, niin silloin meillä on velvollisuus myös puuttua siihen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 60/2019 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla sitä V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.04 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri puhui vihapuheista. Vihapuhetta kuitenkin ei ole rikoslaissa. Sitä ei ole säädetty rangaistavaksi teoksi. Se on käsitteenä hyvin mielivaltainen. Usein rikosnimikkeenä on käytännössä kiihottaminen kansanryhmää vastaan. Nyt kuitenkin jopa poliisin ja syyttäjän mielipiteet siitä, mitä tällä rikosnimikkeellä tarkoitetaan, eroavat toisistaan. Eihän kansalaisella tällaisessa tilanteessa ole mitään mahdollisuutta tietää, mitä hänellä on lupa sanoa ja mitä ei.

Näin epämääräinen laki on täydellisen epäonnistunut. Onneksi perussuomalaiset ovatkin tänään jättäneet lakialoitteen, jossa vaadimme tämän lain täsmentämistä. Esitämme, että rangaistavaksi jäisi selkeästi vain rikoksella uhkaaminen tai rikokseen yllyttäminen. Mielipiteen tai jopa tosiasioihin perustuvan tiedon jakaminen ei voisi enää olla rikos. Arvoisa ministeri, voitteko te tukea tällaista kaikkien suomalaisten ja Suomessa asuvien mielipiteenvapautta tukevaa lakialoitetta?

16.05 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tulen tutustumaan tähän teidän lakialoitteeseen. Lähdän siitä, että olette myös tutkineet Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen linjauksia, kun olette sitä miettineet. Nimitäin Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on oikeuskäytännössään katsonut, että poliittista puhetta ei saa rajoittaa ilman pakottavia syitä, mutta vihapuheet, jotka saattavat loukata henkilöitä tai henkilöryhmiä, eivät tuomioistuimen mukaan kuitenkaan ansaitse sananvapauden suojaa. Meidänkin Suomessa on pidettävä kiinni siitä, että noudatamme Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen linjauksia.

16.05 Jussi Halla-aho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiihottaminen kansanryhmää vastaan löytyy rikoslain luvusta nimeltä ”Sotarikokset ja rikokset ihmisyyttä vastaan”. Tämä on melko järeä luonnehdinta sille, että kansalainen sanoo somessa rumasti jostakin herkkähipiäisestä vähemmistöstä. [Vasemmalta: Miksi pitää sanoa rumasti?] Voidaan jopa sanoa, että tällainen luokittelu vähättelee oikeita rikoksia ihmisyyttä vastaan ja niiden uhreja. Laki myös aliarvioi ihmisten harkintakykyä. Somekommenteista eivät kiihotu muut kuin syyttäjät, vihervasemmisto ja media. [Vasemmalta: Ohhoh!] Nuiva suhtautuminen maahanmuuttoon kyllä leviää ja lisääntyy, mutta tämä on seuraus maahanmuuton haitoista, ei siitä, että joku puhuu niistä. Arvoisa ministeri, uskotteko te vakavissanne, että mielivaltaisella sensuurilainsäädännöllä voidaan parantaa keskusteluilmapiiriä ja lujittaa luottamusta oikeusvaltioon? [Puhemies koputtaa] Mitä teille merkitsee sellainen länsimainen ideaali kuin ilmaisunvapaus?

16.07 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uskon vilpittömästi, että myös edustaja Halla-aho tietää, että meillä on sananvapaus tässä maassa. Meillä on edelleen sama lainsäädäntö voimassa, joka oli jo voimassa myös silloin, kun perussuomalaisten Jari Lindström oli oikeusministerinä. En muista, että siihen aikaan olisi nostettu näitä kysymyksiä tässä salissa kertaakaan. Se on hyvä muistaa. [Leena Meri: Siihen löytyy myöhemmin syy, miksei! — Paavo Arhinmäki: 20 kansanedustajaa! — Puhemies koputtaa]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 60/2019 vp

Meillä on hallitusohjelmassa hyviä kirjauksia siitä, miten pyritään vaikuttamaan niin, että saataisiin maalittamista vähennettyä tästä hyvästä maastamme. Sen sijaan meillä ei ole minkäänlaisia kirjauksia siitä, että ruvetaan dekriminalisoimaan kiihottamista kansanryhmää vastaan. Se ei ole tämän hallituksen linja. On myös niin, että rikoslaki säättää kiihottamisrikoksena rangaistavaksi rasistisen puheen sekä loukkaavat ilmaisut seksuaalisen suuntautumisen vuoksi, ja tästä on pidettävä kiinni. [Vasemmalta: Kyllä, oikein!]

16.08 Sebastian Tynkkynen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime kaudella kokoomus profiloitui eniten sananvapauden rajoittamisessa. Puheenjohtaja Orpon perustama vihapuhetyöryhmä ja myöhemmin ministerin Häkkäsen oikeusministeriön kautta ajama vihapuhekampanja osoittivat pelottavalla tavalla, kuinka julkinen valta voi lainsäätämisen lisäksi aloittaa myös verovaroin rahoitettuja kampanjoita, joissa uhkaillaan kansalaisia epämääräisesti. Ministeri Häkkäsen kampanjan ydinviesti oli: vihapuhe voi olla rangaistava. Tällaiset kampanjat ja ydinviestit jättävät kansalaiset hämmennyksen valtaan.

Haluaisin kysyä teiltä, oikeusministeri Henriksson: aiotteko te näitten lainsäädännöllisten toimenpiteiden lisäksi, joilla rajoitetaan sananvapautta, myös aloittaa tällaisia viime kauden tyyppisiä kampanjoita, joissa annetaan kansalaisille epämääräisiä viestejä vihapuheeseen liittyen? [Paavo Arhinmäen välihuuto]

16.09 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä uskon, että tässä maassa kaikki voisivat paremmin, jos olisi vähemmän vihapuhetta ja enemmän sellaista puhetta, josta ihmiset voivat hyvin. Minä uskon myös siihen, että maassa, jossa ei esiinny niin paljon vihapuhetta, voidaan paremmin, ja että kaikki voivat siitä paremmin. Minä toivoisin, että kaikki poliitikot tässä salissa miettivätkin sitä, millä tavalla me voimme kääntää tämä keskustelu joksikin hyväksi. Ei kai tarkoitus ole se, että pitäisi miettiä juuri niitä keinoja, millä tavalla eniten loukataan toista ihmistä. [Vasemmalta: Juuri näin! — Sebastian Tynkkynen välihuuto]

Tässä ei ole kyse siitä, että sananvapautta rajoitetaan. Minun mielestäni on äärimmäisen selvää, että me voimme olla eri mieltä eri asioista. Siitä pitää pystyä keskustelemaan, ja se on tärkeä demokraattinen perusperiaate. Meillä on sananvapaus, ja Suomi kuuluu niihin maihin, joissa sananvapautta on. [Sebastian Tynkkynen: Tuleeko kampanja? — Puhemies koputtaa] Me olemme kärjessä kaikissa tilastoissa, kun katsotaan sananvapautta. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ei tullut vastausta!]

16.10 Sanni Grahn-Laasonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sananvapaus on meidän suomalaisen ja meidän länsimaisen demokratian perusarvoja, ja samaan aikaan meillä jokaisella on vastuu siitä, miten tätä vapautta käytämme. Sananvapautta, ainakin oman ajatteluni mukaan, käytetään silloin väärin tai kyseenalaisella tavalla, jos sitä käytetään tahallaan toisen ihmisen loukkaamiseen, tai pahimmillaan toisen ihmisen tai ihmisryhmän ihmisarvon rikkomiseen tai kyseenalaistamiseen.

Havahduin joitakin aikoja sitten, kun sain lukiolaistytöltä viestin, jossa hän kertoi mielipiteensä erääseen asiaan, joka oli paljon poliittisessa keskustelussa. Hän sanoi siinä, että hän ei uskalla kirjoittaa tätä julkiselle Facebook-seinälleen sosiaaliseen mediaan, koska hän pelkää siitä tulevaa vihaista ja rumaa ja jopa uhkaava palautevyöryä. Ja näin ollen ajattelen, että sananvapauden pitää kuulua myöskin heille, jotka eivät ole äärimmäistä mieltä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 60/2019 vp

jostain tai eivät pidä kovin kovaa ääntä, tai jotka kokevat, että heillä ei ole sellaista suoja-muuria, että kykenevät ottamaan vastaan tällaista vihapuhemyrskyä ja palautetta. [Puhemies koputtaa]

Nyt kysynkin hallitukselta ja oikeastaan koko eduskunnalta: mitä yhdessä voisimme tehdä sen hyväksi, että keskustelukulttuuri Suomessa sisältäisi enemmän sydämensivistystä? [Kimmo Kiljunen: Loistavaa! — Eduskunnasta: Hyvä!]

16.11 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos myös edustaja Grahn-Laasoselle tästä erittäin hyvästä puheenvuorosta. Juuri näin meidän pitäisi miettiä, että millä tavalla me pystymme tekemään sellaisia toimia, miten me poliitikot ja me tässä salissa pystymme myötävaikuttamaan siihen, että jokainen voisi hyvin tässä maassa ja uskaltaa sanoa oman mielipiteensä, mutta uskaltaa myös mennä keskusteluihin ilman sitä pelkoa, että joutuu maalittamisen kohteeksi. Tästä pitäisi keskustella. Minun mielestäni me olemme todella vakavassa tilanteessa, kun meidän syyttäjät, meidän poliisit ja meidän tuomarit kertovat siitä, että myös heitä kohtaan tulee tällaisia hyökkäyksiä, joiden tarkoituksena on saada heidät toimimaan niin, että asioissa ei edetä. Tähän meidän pitäisi puuttua, ja hallitus haluaakin tähän puuttua, ja sen takia tehdään tällä saralla paljon työtä.

16.12 Pääministeri Antti Rinne (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Grahn-Laasonen, upea puheenvuoro, täytyy sanoa. Minäkin saan paljon sähköpostia ihmisiltä, ja hyvin usein niissä sähköposteissa todetaan, että ethän kerro tätä minun tarinaani ulospäin, pelkään siihen liittyviä reaktioita. Tämä on asia, joka meidän täytyy kyetä kitkemään suomalaisesta yhteiskunnasta: demokratiassa, tasa-arvoisessa yhteiskunnassa, oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa ei kenenkään kuulu pelätä sitä, että käyttää sananvapautta oikein — ei toisia ihmisiä vastaan, vaan kertomalla asioista niin kuin ne ovat — niin kuin täällä on peräänkuulutettu myöskin perussuomalaisilta. Ja minä todella toivon sitä, että tässä salissa ja tämän salin ulkopuolella me ihmiset, jotka täällä päätämme asioista, pidämme huolta siitä, että meidän poliittinen kulttuurimme on sellaista tulevaisuudessa, että arvostetaan ja kunnioitetaan ihmistä — ei haukuta, ei lytätä ryttyyn. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä — Puhemies koputtaa]

16.13 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen samaa mieltä pääministerin ja oikeusministerin kanssa näistä tavoitteista ja keskustelukulttuurista: arvostetaan ihmistä, eikä tahallisesti ketään loukata.

Kysyisin teiltä, oikeusministeri: onko mielestänne tämä nykyinen lainsäädäntö, jolla rajataan uskonnonvapautta ja sananvapautta, esimerkiksi laki kiihottamisesta kansanryhmää vastaan, riittävän selkeä, jotta kansalainen voisi tietää nämä lain rajat? Ja jos poliisi tulee perusteellisen arvion jälkeen erilaiseen johtopäätökseen kuin valtakunnansyyttäjä, niin herrä kysymys, miten sitten tavallinen kansalainen voisi tietää, missä ne rajat menevät. Eli näettekö tarvetta tämän lainsäädännön täsmentämiseen?

16.14 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se on tietysti niin, että yksittäisiin oikeustapauksiin en voi ottaa kantaa, mutta se on tietysti myös sillä tavalla, että meillä on tuomioistuinlaitos, joka tulkitsee sitä voimassa olevaa lainsäädäntöä. Sen takia tähän mennessä me emme ole nähneet, että sellaista tarvet-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 60/2019 vp

ta olisi ollut. Nyt tietysti on seurattava oikeuskäytäntöä ja on myös seurattava, että minkälaisia tuomioita tulee tai ei tule, ja katsotaan sitten, onko sellaista tarvetta. Itse olen lähtenyt siitä, että meillä on nyt lainsäädäntö, ja tuomioistuin omassa soveltamisessaan ottaa kantaa siihen, täyttääkö joku teko sen rikoksen tunnusmerkistön vai eikö. Tässähän meillä on selkeä työnjako: lainsäädäntövalta kuuluu eduskunnalle, tuomiovalta kuuluu tuomioistuimille.

16.15 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On yksi asia vaatia ihmisiltä hyvää käytöstä somessa tai muualla suhteissa tavallisiin kansalaisiin, mutta on toinen asia puhua vihapuheesta ja maalittamisesta täällä. Päätöksentekijöiden tulee kestää arvostelua. [Perussuomalaisten ryhmästä: Kyllä!]

Vihapuhe-termin käyttö poliittisena lyömäaseena on kiihtynyt ennennäkemättömiin mittasuhteisiin, ja erityisesti tämä kohdistuu maahanmuutosta käytävään keskusteluun. Me saamme jatkuvasti kuulla vihapuhuvamme vain kertomalla selviä ja todennettuja tosiasioita: tilastoista saatavia euromääräisiä kustannuksia, poliisien ja tuomioistuinten tietoja, uutisia kouluista, kaduilta, Kelasta. Me siis vihapuhumme, kun kerromme ja vertaamme asioiden arvoja ja hintoja toisiinsa, vaadimme turvallisuutta ja vaadimme priorisoimaan.

Kysyn hallitukselta: Eikö teidän kannattaisi panna enemmän puhtia siihen, että huolehtisitte maahanmuuttopolitiikan kuntoon ja lopettaisitte niiden ihmisten vainoamisen, jotka nostavat epäkohtia esille ja ovat huolissaan Suomen ja suomalaisten asioista? Vai onko tämäkin vihapuhetta?

16.16 Pääministeri Antti Rinne (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen aivan keskeisenä tavoitteena on kitkeä suomalaisesta yhteiskunnasta eriarvoisuutta: eriarvoisuutta toimeentulonäkökulmasta, eriarvoisuutta erilaisten palveluitten näkökulmasta, sosiaali- ja terveyspalveluitten tasaisemmasta jakautumisesta ihmisten kesken alueellisesti ja väestöryhmien kesken. Ne ovat tämän hallituksen aivan keskeisiä asioita. Tällä toiminnalla pyrimme siihen, että jokainen suomalainen kokee olevansa täysin osallinen suomalaisessa yhteiskunnassa ja voi kokea turvallisuutta, voi kokea osallisuutta tavalla, joka on positiivista.

Tämän hallituksen tavoitteina ei ole minkään väestöryhmän eikä minkään mielipidesuunnan lyttäminen millään tavalla. Minä olen eri mieltä teidän kanssanne maahanmuuttopolitiikkanne linjoista. Minä olen eri mieltä siitä, mutta se ei tarkoita sitä, ettenkö minä arvostaisi teidän mielipiteitänne tässä asiassa. Sitä on tarpeen kuunnella myöskin tältä puolelta, että minkä takia me olemme eri mieltä niistä asioista. Ja toivon todellakin, että päästään tässäkin salissa [Puhemies koputtaa] asialliseen keskusteluun näitten asioiden ympärillä. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä — Riikka Purra: Oliko tämä asiatonta? — Puhemies koputtaa]

16.18 Emma Kari vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me puhumme tässä salissa paljon kiusaamisesta. Me olemme kaikki olleet huolissamme siitä, miten me voisimme vähentää kiusaamista tässä maassa. Ehkä myös silloin, kun näitä keskusteluja käydään, voidaan miettiä itse sitä, olemmeko me tässä nyt viemässä eteenpäin semmoista maata, jossa toista ei kiusata, jossa jokainen saa olla sellainen kuin on omasta mielipiteestään tai omasta seksuaalisesta suuntautumisestaan tai etnisestä taustastaan riippumatta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 60/2019 vp

Kyllä me olemme aika vakavassa paikassa siinä kohtaa, kun tämän maan poliisit, meidän juristit, meidän tuomarit vetoavat eduskuntaan ja hallitukseen, että me teemme maalittamiselle jotain, koska tällä hetkellä jo oikeusvaltion toiminta on vaarantumassa sillä, että tätä maalittamista jatkuvasti tehdään enemmän. Tämä ei ole hallituksen näkemys, tämä on tämän maan poliisien, juristien ja tuomareitten näkemys. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ei varmasti ole!] He ovat meihin vedonneet. Ja tämän takia kysyisinkin hallitukselta: miten tämä vetoamus nytten hallituksessa kuullaan?

16.19 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Kiitos edustaja Karille tästä kysymyksestä. Tämä asia menee eteenpäin nyt niin, että me yhdessä oikeusministerin ja sisäministerin kanssa mietimme niitä toimenpiteitä, joilla paremmin kuin tänä päivänä pystytään vaikuttamaan järjestelmälliseen häirintään, uhkailuun ja maalittamiseen. Meillä on myös ministerityöryhmä, jota itse vedän, ja myös siinä työryhmässä on tarkoitus käydä tätä kokonaisuutta nyt läpi. Itse olen esittänyt sitä, että yksi keino tässä voisi olla myös se, että esimerkiksi laitton uhkaus olisi virallisen syytteen alainen rikos, mikä myös tarkoittaisi sitä, että poliisin, tuomarin tai syyttäjän, joka joutuu tällaisen maalittamisen kohteeksi, ei tarvitsisi itse nostaa syytettä, vaan virallinen syyttäjä hoitaisi sen. Tämä olisi yksi keino, mutta tämä on nyt selvityksen alla, ja hallitus tulee puuttumaan tähän asiaan. Ei ole hyvä asia, että meidän demokratiaa [Puhemies koputtaa] yritetään horjuttaa maalittamisella. [Vilhelm Junnila: Mallia Valko-Venäjä!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Myös liikenne- ja viestintäministeri Marin.

16.20 Liikenne- ja viestintäministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella tärkeää, että tässä salissa käydään vakavaa keskustelua vihapuheesta, maalittamisesta, siitä millä tavalla tämä vaikuttaa sananvapauteen. Me tiedämme, että on myös tapauksia, joissa toimittajia, median edustajia on systemaattisesti maalitettu, pyritty vaientamaan, ja tämä, jos joku, kaventaa sananvapautta, kaventaa tämän yhteiskunnan peruspilareita, niitä perusteita joiden puitteisiin myös demokratia hyvin vahvasti rakentuu. Haluankin myös omalta osaltani esittää vakavan viestin ja huolen tähän saliin ihan jokaiselle meistä siitä, että me pidämme huolta, että tässä maassa kunnioitetaan toista ihmistä, ei pyritä vaientamaan maalittamisella, vihapuheella, minkäänlaisilla kampanjoilla, arvostetaan toistemme mielipiteitä ja pidetään myös huolta siitä, että journalisteilla ja medialla on työrauha ja emme ainakaan omalla toiminnallamme ruoki niitä sellaisia tilanteita, joissa kukaan meistä joutuu kysymään: [Puhemies koputtaa] Uskallanko sanoa? Voinko sanoa? Voidaanko keskustella?

16.21 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tämä vihapuhekeskustelu saa minut vähän vihaiseksi. Se menee myös vähän tunteisiin. [Paavo Arhinmäen välihuuto] Siis eihän se asia voi mennä meidän yhteiskunnassamme niin, että aina, kun joku on eri mieltä, niin sitten yritetään kuitatakin se vastapuolen argumentointi sillä, että no mutta, kun tuo on vihapuhetta, syytetään vihapuhumisesta.

Avoimessa keskustelussa on aina loukkaantumisen mahdollisuus. Se on muuten aika pieni hinta avoimesta keskustelusta, demokratiasta ja sananvapaudesta. Se loukkaantumisen pelko, mitä täälläkin näissä puheenvuoroissa viljellään, sehän on niin kuin pienen lap-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 60/2019 vp

sen ajatusmaailmaa. Ei meidän aikuisten tarvitse koko ajan pelätä, että tästä erimielisyydestä loukkaannutaan. Ei sitä suoraa puhetta kannata pelätä.

Tavallinen kansalainen on se, joka tässä joutuu pelkäämään. En tiedä, viittasiko pääministeri Rinnekin siihen, koska tavallinen kansalainen pelkää, kun laki on tulkinnanvaraista. Se on ennakkosensuuria, kun saa pelätä, voiko kirjoittaa, kun sitten tulee kutsu poliisille. Kertokaa nyt, ministeri, ettekö te aio millään tätä [Puhemies koputtaa] kiihottamista kansanryhmää vastaan muuttaa niin, että se lainsäädäntö olisi yksiselitteisempi. Sitä me perussuomalaiset tahdomme. [Iris Suomelan välihuuto]

16.22 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus ei ole muuttamassa sitä pykälää, missä säädetään kiihottamisesta kansanryhmää kohtaan. Se on hyvin yksiselitteinen. [Ville Tavio: Justhan te sanoitte, että te käytte läpi meidän aloitteen! — Naurua] Se laki on ollut voimassa monta, monta vuotta, ja myös perussuomalaisilla on ollut oikeusministerin pesti, eikä silloinkaan tehty tälle asialle mitään. [Perussuomalaisten ryhmästä: Se oli sininen! — Paavo Arhinmäki: Ei, kyllä se oli perussuomalainen!] Nyt me teemme tästä maalittamisesta, se on eri asia, me katsomme sen puolen. Mutta minun mielestäni se on todella, todella surullista, että te haluatte levittää sellaista ilmapiiriä, että kansalainen ei saisi sanoa mielipidettensä ja rajoitetaan keskustelua. Emmehän me niin tee. Tuomioistuimet ottavat kantaa siihen, mikä on kiihottamista kansanryhmää vastaan. Ja niin kuin tässä alussa kerroin, myös EU-tasolla ollaan keskusteltu tästä, ja valitettavasti tilanne oli se — Saksan ministeri kertoi minulle — että Saksassa tilanne oli mennyt niin pitkälle, että poliitikko, joka oli joutunut vihapuheen kohteeksi, myös surmattiin. [Puhemies koputtaa] Se askel vihapuheesta tekoon saattaa olla valitettavasti lyhyt, [Puhemies koputtaa] ja siihen meidän ei kannata mennä. [Ben Zyskowicz: Kysykää edustaja Räsäseltä, saako sanoa mielipiteitä!]

16.24 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toisen vapaus ei saa loukata toisen oikeuksia, ja silloin, kun puhutaan vihapuheesta, niin puhutaan myös siitä, että voidaan loukata toisen turvallisuudentunnetta. Oikeusministeriö on tehnyt tutkimuksen, jossa on selvitetty, että vihapuhe vaikuttaa kohteiden turvallisuudentunteeseen, psyykkiseen terveyteen, viranomaisluottamukseen ja saa vihapuheen kohteena olevan välttelemään tietyillä paikoilla liikkumista. Ja nyt uusimmat tutkimukset osoittavat myös sen, että ihmiset eivät lähde vaikuttamaan yhteiskunnallisiin asioihin, koska he pelkäävät joutuvansa näiden hyökkäysten kohteeksi.

Vihapuhe ei ole vihaista puhetta. Poliitikassa saa olla vihainen ja politiikassa saa olla eri mieltä, mutta vihapuheessa on kyse siitä, että lietsotaan ja kiihotetaan jotakin henkilöä kohtaan. Kysyisinkin, onko oikeusministeriössä pohdittu tätä demokratia-aspektia, koska se on äärimmäisen tärkeä ja vihapuhe usein kohdistuu tiettyihin ihmisryhmiin tai tiettyntyyppisiin ihmisiin, jolloin sen vuoksi olisi tärkeää suojata myös heidän oikeuttaan osallistua demokraattiseen päätöksentekoon.

16.25 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Kiitos edustaja Filatoville tästä kysymyksestä. Olette myös aivan oikeassa siinä, että tämä edellinen selvitys näytti sen, että on olemassa selvästi viitteitä siitä, että ihmiset miettivät monta kertaa, uskaltavatko he lähteä politiikkaan, haluavatko he olla sitten siinä mukana, [Vilhelm Junnila: Josta heidät tuomitaan!] jos on riski, että joutuu vihapuheen kohteeksi. Ja se on rajoit-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 60/2019 vp

tanut tiettyjen henkilöryhmien halua olla mukana. Niihin henkilöryhmiin kuuluvat myös maahanmuuttajataustaiset, ja tämä on vakava viesti. Meillä pitää olla demokraattinen järjestelmä, jossa kaikki tuntevat, että he voivat olla mukana tekemässä päätöksiä niin kuntatasolla, alueellisella tasolla kuin kansallisella tasolla, ja sen takia myös tämä näkökohta on otettu huomioon ja tullaan ottamaan huomioon tässä hallituksen tulevassa jatkotyössä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt viimeinen kysymys tästä aihealueesta, ja vaihdetaan teemaa.

16.26 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan tähdentää, että nyt ei puhuta sydämen sivistyksestä vaan siitä, kuka raahataan kuulusteluihin ja oikeuteen. On selvää, että pykälää kansanryhmää vastaan kiihottamisesta sekä uskonrauhan rikkomisesta käytetään hyvin valikoivasti eikä laki ole kaikille sama. Esimerkiksi monen Lähi-idästä tai Afrikasta tulleen henkilön uskonnosta ei saa esittää samoja kommentteja kuin valtauskonnostamme. Hallitus jopa painostaa EU:n kautta sosiaalisen median alustoja sensuroimaan mielivaltaisesti näkemyksiä ilman edes oikeuden päätöksiä.

Sananvapauden suojaa tarvitsevat erityisesti mielipiteet, joista joku voi loukkaantua. Me tiedämme, että luvalliset mielipiteet ovat sallittuja Pohjois-Koreassakin. Sananvapauden rajoittaminen vihapuhepelottelun varjolla johtaa pahimmillaan kansalaisten katkeroitumiseen, kansan kahtiajakoon ja yhteiskunnalliseen epävakauteen. Arvoisa ministeri: miten te aiotte edistää sananvapautta sen tukahduttamisen sijaan?

16.27 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivon, että edustaja Mäkelä on myös tutustunut niihin tilastoihin, jotka näyttävät, että Suomi on, mitä tulee sananvapauteen, maailman kärjessä. Me olemme siis maailman kärjessä, meillä toimii sananvapaus hyvin. Oletteko tutustunut näihin tilastoihin? Se, mitä te nyt sanotte, on aivan jotain muuta, ja se kertoo siitä, että te haluatte jotenkin tuoda esille vääristetyn kuvan siitä, mikä tilanne Suomessa on. Se ei ole niin kuin sen tuote esille, vaan se on niin, että meillä on sananvapautta. Tuomioistuimien on se, joka ottaa kantaa yksittäisiin tapauksiin, ja minä lähdän siitä, että meillä on riippumaton tuomioistuinlaitos, meillä on poliisi, joka tekee työnsä, ja meillä on syyttäjälaitos, joka tekee työnsä. Ja meidän, poliitikkojen, asia on yrittää luoda sellaista ilmapiiriä tähän maahan, että meillä olisi vähemmän vihaa ja enemmän rakkautta. [Vilhelm Junnila: Kaikki samaa mieltä!]

16.28 Pääministeri Antti Rinne (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jottei jää väärää käsitystä, edustaja Mäkelä, Suomen hallituksen toimenpiteistä, niin väitteenne siitä, että Suomen hallitus painostaisi jollakin tavalla epäasiallisesti Euroopan unionin viranomaisia toimimaan tässä asiassa, ei pidä paikkaansa.

Tämä hallitus haluaa kyllä huolehtia siitä, että näitä kansainvälisiä alustoja ei käytetä rikolliseen toimintaan, ei käytetä rikolliseen toimintaan. Me molemmat tiedämme sen, että hybridi vaikuttaminen maailmassa lisääntyy, ja sitä pitää pystyä torjumaan. Siihen liittyen Suomen hallitus on tehnyt toimenpidealoitteita EU:n puitteissa, mutta missään tapauksessa tämä hallitus ei halua painostaa puuttumaan sananvapauteen EU:n kautta. [Perussuomalaisten ryhmästä: Siitä on paperit olemassa!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tämä aihealue on tällä erää loppuunkäsitelty.